VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Vihersuunnitelma ja joulukuusi

”Joulukuusia, joulukuusia. Kaupan päälle neulaset!”

Näinhän se kuusimyyjä kaskun mukaan huhuilee torilla.

Niissä neulasissahan se joulukuusen viesti on. Yli pimeimmän vuodenajan kantava ikivihreys, toivo hyvästä seuraavasta vuodesta, elollista luontoa symboloiva maailmanpuu, joka kantaa oksillaan kaikenlaisia maan hedelmiä ja vähän kaunista turhuuttakin.

Ihmisellä on sisäsyntyinen viehtymys vihreään luontoon. Se on niin vahva, että se vihreä puu tuodaan sisällekin. Ja niitä hoidellaan sopivina annoksina pihallakin.

Näin on talon sisällä ja tontillakin. Mutta miten on kokonaisen yhdyskuntarakenteen laita? Millainen olisi jokaiselta taajamalta edellytettävä viherverkosto? Voisiko olla, että ympäristöhallinto olisi tässä itselleen luontevimmassa kysymyksessä ihan pihalla? Kuka voi todistaa, että ympäristöhallinto olisi puhunut ja paimentanut tätä asiaa? Kaikkea muuta ”yhdyskuntarakenteen eheyttämistä” kyllä, mutta ei asumiseen sisältyvää vihreyden oletusta.

Lähtökohdaksi olemassa oleva luonto

Vaikka taajama olisi kuinka rakennettu, on sen sisällä aiemman ekosysteemin riekaleita. On maaperän erityisyys, rannat, ojat, purot, lammet, kalliot, mäet, pientareet, joutomaat, puistot, hautausmaat, yksittäispuut, kiviaidat, luonnontilaiset laikut, asukkaiden ylläpitämät, puutarhat.

Näissä on jo vihje mahdollisesta viherverkostosta ja käytävärakenteesta. Kun sen kartalle kokoaa, näkee yhdellä silmäyksellä, mihin tarvitaan viherkäytävä, saareke tai askelkivi. Tässä auttaa se, mitä tiedämme vaikkapa täpläverkkoperhosen levittäytymisestä pitkin ojanvarsia ja sähkölinjojen alusia. Aihetta on tutkittu muun muassa Tampereen Teiskossa ja Aitolahdella.

Viherverkosto on nimenomaan ekologinen verkosto, jota myöten eliöt voivat siirtyä paikasta toiseen. Sitä voidaan niittää kerran tai kahdesti kesässä. Tai sitten ei ollenkaan. Mutta mikään ruohonleikkurilla nurmeksi leikattava vihreä autiomaa se ei ole.

Tärkeintä onkin päättää, mikä alue leikataan säännöllisesti ja mikä jätetään silleen. Ihmisten arvostukset muuttuvat hitaasti ja edellyttävät tuekseen tietoa luonnon monimutkaisuudesta ja keskinäisistä kytkennöistä. Yksi vanha tammi tai haapa voi olla yli sadan lajin koti. Puronvarresta puhumattakaan.

Ihminen ohjaa ja herättää

Helpoin osa vihersuunnittelua on puutarhamainen luonnon täydentäminen. Siementen kylvö, istutukset, terassoinnit, kiviaidat, turhan pintamaan poisto ketoja perustettaessa. Allikkojen ja lampien teko. Mehiläisten tuonti sopivaan paikkaan. Ehkä villiviini, humalatapot, karhunköynnös ja viherkatot? Kaiken tämän tekee pyynnöstä ja vähällä rahalla kunnan puutarhuri.

Mutta koko jutun vitsi on siinä, että kun viherverkosto kuvataan, piirretään kartalle ja selitetään, voidaan yksityiset asukkaat ja tontinomistajat saada mukaan. Viiden metrin kaistakin riittää – tai koko pihan muuttaminen kedoksi. Tämä siis on joulukuusen viesti yhdyskuntasuunnittelijoille!

JUHA KUISMA on kylien liiketoiminta-asiamies.

YRTTIMAAN TARINOITA

Sinappi vilkastuttaa verenkiertoa

Jouluevankeliumin kertoja Luukas kirjoittaa, että Jeesus vertasi Jumalan valtakuntaa sinapinsiemeneen. Vertauksen siemenestä kasvoi puu, jonka oksille linnut rakensivat pesänsä.

Sinappi, yksivuotinen ruoho, tuskin houkuttelee lintuja valitsemaan sitä pesäpaikakseen. Käännöksessä sinappi lienee sekoitettu erääseen pensaaseen, jolla on pienet siemenet ja jota kutsuttiin Syyriassa samalla nimellä kuin sinappia.

Purkista puristettavan sinapin raaka-aineena on murskattuja kelta- tai sareptansinapin siemeniä. Sinappi antaa maun niin hernekeitolle, makkaralle kuin joulukinkulle.

Sinapin terävä maku syntyy sinappiöljystä, jota muodostuu, kun kasvi joutuu kosketuksiin veden kanssa. Sen vuoksi sinapin lehteä tai siementä on pureskeltava hetki ennen kuin se alkaa polttaa suuta.

Kuumennettaessa sinappiöljyä vapautuu vähemmän ja sinapin maku miedontuu.

Helsingin yliopiston kasvitieteen professori **Sinikka Piippo** on luokitellut sinapit terveellisimpien maustekasvien joukkoon. Jo roomalaiset lisäsivät sinappia 40 eri lääkkeeseen.

Verenkiertoa vilkastuttavaa sinappia on lisätty lemmenrohtoihin. Sinappivesi lisää ulkoisesti käytettynä ihon verenkiertoa ja sillä on hoidettu esimerkiksi noidannuolta.

Nuoret sinapin lehdet säväyttävät salaatissa tai leivän päällä. Lehtiä, kukkia ja siemeniä voi kuivata.

TOPI LINJAMA

PEKKA FALI

Yleensä seimi rakentuu itse tehdyistä, lahjaksi saaduista ja ostetuista osista.

Seimi tuo joulun tunnelman

Jouluinen asetelma on tuttu jo vanhoista koulujen kuvaelmista.

OULU (MT)

”Se tuo jouluisen tunnelman”, oululainen **Seija Pesämaa** kuvaa viehtymystään jouluseimiin.

Erityisen läheinen on tietysti oman perheen seimi, joka on puolison **Erkki Pesämaan** kokoama.

Seimen taustapuu on pojan löytämä, enkelien pitsit taas Seija Pesämaan tekemät.

Pesämaan perheen seimi on yksi noin viidestäkymmenestä Oulun kansainvälisessä seiminäyttelyssä esille pannusta seimestä.

”Juuri näin seimet rakentuvat. Niihin lisäillään vuosi vuodelta uusia elementtejä, lahjaksi saatuja tai itse hankittuja”, Italian kunniakonsuli **Ulla Paananen** sanoo.

”Seimi on aina henkilökohtainen, olipa se sitten lahjaksi saatu tai ostettu. Yleensähän niissä on molempia mukana.”

Sata vuotta seimiä

Jouluseimiä on ollut Suomen kodeissa ainakin sadan vuoden ajan, mutta niiden suosio on kasvanut 70-luvulta saakka.

Tapa on tullut meille matkailijoiden mukana Keski- ja Etelä-Euroopan maista.

”Seimi on kuitenkin myös luterilainen perinne ja aika yleinen Suomessakin.”

Jos epäilette, niin muistelkaapa koulujen joulukuvaelmia vuosien takaa. Maria, Joosef, Jeesus-lapsi ja tallin eläimet niissä yleensä nähtiin.

”Elävä seimi”, Paananen sanoo.

Olisiko seimi siis kristillisempi perinne kuin joulukuusi konsanaan?

”Kuusi kyllä taisi tulla Lutherin opin perässä Suomeen, joten aika paljon kristillistä perinnettä siinä on jo mukana. Alkuperä on tietysti pakanallinen. Se on totta”, Paananen toteaa.

Keski- ja Etelä-Euroopassa, etenkin katolisilla alueilla jouluseimet ovat tavattoman yleisiä. Perheet rakentelevat omia seimiään. Osat saattavat vaihtua ja uusiutua vuosien mittaan.

Ortodokseilla seimi ei kuulu perinteeseen. Heille ovat tärkeitä ikonit, jouluna erityisesti Jeesuksen syntymäikoni.

Kodin seimet esillä

Oulun kansainvälinen seiminäyttely on nähtävillä 6.1.2013 asti ympäri kaupunkia. Näyttely järjestetään Oulussa viidettä kertaa. Se poikkeaa muutamista muista Suomessa järjestetyistä seiminäyttelyistä siinä, että esillä on nimenomaan tavallisia, ihmisten kodeista tuotuja seimiä.

Näyttelyssä voi tutustua myös jouluikoneihin.

Puinen korkokuva on ostettu Sambian Lusakasta.

Seiminäyttelyyn on lahjoitettu ja lainattu jouluseimiä eri puolilta maailmaa, kuten Italiasta, Israelista, Puolasta, Ecuadorista, Slovakiasta, Meksikosta ja Suomesta. Mukana on entistä enemmän myös oululaisten tekemiä seimiä, sillä moni Oulu-opistolla seimikurssia käyneistä on tuonut tekemänsä seimen näyttelyyn.

Kansainvälisen seiminäyttelyn järjestävät yhteistyössä Oulun hiippakunnan tuomiokapituli, Oulun seurakuntayhtymä, Tiernasäätiö, Ortodoksinen kirkko, Katolinen kirkko, Oulun kaupunginteatteri, Oulun kaupunginkirjasto, Kaleva, Oulun kaupunki, Oulun kunniakonsulit ja Oulun Liikekeskus ry.

JOUKO RÖNKKÖ

Kunniakonsuli Ulla Paananen on koonnut omaa seimeään lähes 30 vuoden ajan. Seimi on nähtävillä Holiday Inn -hotellin kellarissa.

Pyhä perhe joutui yöpymään tallissa. Kaikille ei löydy paikkaa nykypäivänkään maailmassa. Erkki Pesämaa antoi seimelleen nimen ”Aika on täyttynyt”.

Tietäjät Villa Maria -seimessä. Tekijät Mirja Lantto ja Marita Välikangas.

Seimiä pääsee katselemaan kymmenissä paikoissa eri puolilla Oulua. Kuva on kaupunginteatterilta.

Enkeli seimestä Tallin vieraat.